

Юридичні науки

УДК 341

Даценко Олександр Олександрович

студент

Київського університету права Національної академії наук України

Даценко Александр Александрович

студент

Киевского университета права Национальной академии наук Украины

Datsenko Oleksandr

Student of the

National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv University of Law

Науковий керівник:

Нипорко Юрій Ісайович

кандидат юридичних наук

Київський університет права Національної академії наук України

ДЖЕРЕЛА МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

ДОГОВОРІВ ПЕРЕВЕЗЕНЬ ВАНТАЖІВ ЗАЛІЗНИЧНИМ

ТРАНСПОРТОМ

ИСТОЧНИКИ МЕЖДУНАРОДНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ

ДОГОВОРОВ ПЕРЕВОЗОК ГРУЗОВ ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНЫМ

ТРАНСПОРТОМ

THE SOURCES OF INTERNATIONAL LAW LEGAL REGULATION OF

CARGO CARRIAGE BY RAILWAY TRANSPORT

Анотація. У статті йдеться про комплексну природу джерел міжнародно-правового регулювання договорів перевезення вантажів залізничним транспортом, для якої є характерним примат норм міжнародно-правових актів. Наведено аргументи на користь проведення

уніфікації міжнародно-правового регулювання перевезень вантажів залізничним транспортом.

Ключові слова: джерела права, джерела правового регулювання перевезень вантажів залізничним транспортом, залізничний транспорт, вантаж, правове регулювання, перевезення, міжнародне перевезення вантажів залізничним транспортом.

Аннотація. В статті говориться про комплексну природу источников международно-правового обеспечения договорных отношений по перевозкам грузов железнодорожным транспортом, доминирование норм актов международного законодательства. Приведенные аргументы в пользу проведения унификации международно-правового регулирования перевозок грузов железнодорожным транспортом.

Ключевые слова: источники права, источники правового регулирования перевозок грузов железнодорожным транспортом, железнодорожный транспорт, груз, правовое регулирование, перевозки, международные перевозки грузов железнодорожным транспортом.

Summary. The article deals with the complicated nature of the International law legal legal regulations concerning the carriage of goods by rail, and the supremacy of International law. The arguments in favor of unification of the international legal regulation of the carriage of goods by rail are presented.

Key words: sources of law, sources of legal regulation of transportation of goods by rail, rail transport, cargo, legal regulation, transportation, international transportation of goods by rail.

Постановка проблеми. Сучасні глобалізаційні та інтеграційні процеси, що відбуваються у світі, зумовлюють створення відкритого економічного простору, в рамках якого діють принципи вільної торгівлі та руху товарів. При цьому, розвиток національної ринкової економіки окремих

держав в значній мірі залежить від функціонування національної транспортної системи. Для України провідне місце у транспортній мережі відводиться зокрема, залізниці, адже транспортування вантажів в основному відбувається за допомогою залізничного транспорту.

У зв'язку з цим, Україна намагається поступово привести у відповідність до світових стандартів правове регулювання всіх сфер суспільного життя, у тому числі і правове регулювання суспільних відносин, пов'язаних з транспортною діяльністю. Завдання з реформування транспортного сектору економіки України поставлено у низці національних нормативно-правових актів. В ході виконання цих завдань, зокрема, значно змінилося правове регулювання цивільно-правових договорів, що діють в сфері транспортних відносин. Проте залишилося багато проблем, які потребують законодавчого вирішення, зокрема у частині того, що і досі діють акти радянських часів, які вже по суті мають вважатися пережитками минулого. Варто навести приклад цих актів радянських часів, що ще зберегли свою чинність.

Окрім цього, якщо говорити про міжнародні перевезення залізничним транспортом, то в цій сфері постійно виникають проблеми із вибором права, що має застосовуватися для регулювання цих відносин. Тому й дослідження відносин у сфері міжнародного перевезення вантажів залізничним транспортом з точки зору досконалості їх правового регулювання, вивчення теоретичних та практичних проблем, що впливають на реалізацію закріплених в законодавстві норм, є не менш актуальним для юридичної науки загалом і для науки міжнародного приватного права зокрема.

Дослідження проблем правового регулювання перевезень вантажів здійснювали багато вітчизняних та зарубіжних. Зокрема, дослідженню договірних відносин у сфері перевезень присвятили свої праці такі науковці як: М.Д. Бонелл, А.В. Волкова, Е.М. Деркач, Л.В. Єрофєєнко, А.А. Ільницький, О.С. Кужко, І.М. Лукіна, М.В. Макаренко, О.М. Нечипуренко,

Н.М. Пархоменко, В.А. Попов, С.В. Резніченко, Г.В. Самойленко, О.І. Сафончик, Сірко, О.В. Столярський, О.О. Харчук та інші. Однак на сьогодні відсутній комплексний аналіз джерел міжнародно-правового регулювання договорів перевезення вантажів залізничним транспортом. **Метою статті** є виявлення проблемних питань щодо джерел міжнародно-правового забезпечення договірних відносин у сфері перевезення вантажів залізничним транспортом.

Виклад основного матеріалу. Будь-який суб'єкт суспільних відносин так чи інакше пов'язаний із перевезеннями. Одні виступають суб'єктами, які надають послуги з перевезення, інші – користувачами таких послуг. Суб'єкти, які надають послуги перевезення, в основному оформлюють договірні відносини з іншими суб'єктами у вигляді договору. Перевезенням називається певне переміщення вантажів, товарів або пасажирів. Існує певна класифікація перевезень за різними критеріями. Залежно від виду транспорту, яким здійснюються перевезення, їх можна поділити на: а) залізничні; б) автомобільні; в) внутрішніми водними шляхами (річкові); г) морські; д) повітряні.

Аналіз правового регулювання договору перевезення залізничним транспортом свідчить про те, що в цій сфері задіяно велику кількість нормативно-правових актів. Тому для кращого сприйняття правове регулювання договору перевезення необхідно розглядати за допомогою певних критеріїв. Насамперед, дослідження джерел міжнародно-правового регулювання договору перевезення вантажів залізничним транспортом необхідно розпочинати з визначення власне самого поняття «джерела права», яке належить до числа основоположних понять юридичної науки. Однак у юридичній доктрині і досі немає однозначного підходу до тлумачення даної категорії.

Відтак, Н.М. Пархоменко під джерелом права визначає зовнішню форму об'єктивації правової норми, яка тільки після об'єктивації стає

загальнообов'язковою, а її реалізація забезпечується відповідними засобами державного примусу [1, с. 233]. К. Еллен розуміє під поняттям джерела права певну діяльність, за допомогою якої норми поведінки набувають характеру права, стаючи об'єктивно визначеними, постійними і, насамперед, обов'язковими [2, с. 16]. Г.Ф. Шершеневич звертав увагу на те, що джерелами права є різні форми, в яких право знаходить свій вираз [3, с. 11]. Водночас В. С. Нерсисянц висунув позицію, що визначення терміну джерело права є умовним, адже дане поняття може мати різні значення [3, с. 11].

Таким чином, у сучасній правовій науці немає єдиної загальновизнаної позиції щодо розуміння поняття «джерела права». Схиляємося до думки, що цю категорію необхідно розглядати у декількох розуміннях: матеріальному, ідеологічному, інституційному та формальному. У матеріальному значенні під «джерелом права» необхідно розглядати суспільство у аспекті його суспільних відносин: економічних, соціальних, політичних тощо, які обумовлюють існування правових норм. В ідеологічному розумінні під терміном джерело права потрібно визначати сукупність поглядів та ідей, що виражають відношення суспільства до права, закону, правосуддя, їх розуміння правомірного та неправомірного. Саме із правосвідомістю пов'язується існування природного права. Суспільні потреби повинні бути усвідомлені та скориговані законодавцем у відповідності з дійсним рівнем правосвідомості та політичною орієнтацією суспільства. Лише в такому варіанті джерело права набуватиме ідеального значення. Джерела права в інституційному значенні – це діяльність публічних органів та інститутів (громадянського суспільства, держави) як суб'єктів формування і встановлення права [4, с. 41]. У формальному (юридичному) значенні під джерелом права розуміють форми його вираження, до яких відносяться акти, прийняті уповноваженими на те органами державної влади, що виступають формою вираження й закріплення правових норм, та в результаті прийняття яких виникають, змінюються, припиняються правові відносини. Тому під

формальним (юридичним) джерелом права розуміються саме офіційні форми зовнішнього виразу норм права. Отже, поняття «джерело права» не має універсального загального визначення та єдиного розуміння у юридичній науці і є за своєю сутністю багатограним правовим явищем [5, с. 119].

Стосовно визначення поняття «джерело права» у міжнародному приватному праві, то у сучасній доктрині даний термін використовується принаймні у трьох значеннях: 1) джерело з матеріальної точки зору; 2) джерело з формальної точки зору; 3) джерело з пізнавальної точки зору [6, с. 15]. Джерелом міжнародного приватного права з матеріальної точки зору є обставини, за яких виникає необхідність встановлення певної правової норми, а також чинник, завдяки якому така норма виникає; з формальної точки зору – це форма вираження волі держав та інших суб'єктів міжнародного права або органу, що створює право; з пізнавальної точки зору – це документи і матеріали, які містять норми міжнародного приватного права [7, с. 42]. На основі зазначеного вище можна визначити, що джерелами міжнародного приватного права, як і будь-якої іншої галузі національного права, можуть бути лише національно-правові форми існування цих норм [8, с. 375], проте у їх загальній сукупності, тим самим враховуючи особливості тієї чи іншої системи права.

Зауважимо, що досліджувати джерела правового регулювання договірних відносин у сфері перевезень вантажів залізничним транспортом у міжнародному приватному праві необхідно, насамперед, у пізнавальному контексті розуміння джерел міжнародного приватного права.

Особливістю правового регулювання міжнародного перевезення вантажів залізничним транспортом полягає у тому, що суспільні відносини стосовно такого перевезення зачіпають інтереси двох або більше держав, через які прокладено маршрут такого перевезення, і за своєю сутністю носять приватно-правовий характер, що включає іноземний елемент. Через це правове регулювання міжнародних перевезень здійснюється міжнародними

договорами та національним законодавством держав, територією яких відбувається транспортування [9, с. 118].

Зміст міжнародного приватного права визначається системою його джерел [10, с. 20]. Однак єдності у поглядах стосовно форм вираження джерел міжнародного приватного права немає. Одні науковці схиляються до думки, що необхідно виділяти чотири види джерел міжнародного приватного права: 1) внутрішнє, тобто національне законодавство держави; 2) судову та арбітражну практику; 3) міжнародні договори; 4) міжнародні та торговельні звичаї [11, с. 10]. Інші виокремлюють три види, об'єднуючи внутрішнє законодавство і судову та арбітражну практику єдиним терміном – внутрішньодержавне законодавство [12, с. 29]. Ще деякі вчені розрізняють п'ять видів джерел міжнародного приватного права: 1) внутрішнє законодавство; 2) міжнародні договори (угоди); 3) правовий звичай; 4) правовий прецедент; 5) правову доктрину [13, с. 18].

Якщо говорити про джерела правового регулювання міжнародних транспортних перевезень, то до їх числа можна віднести: міжнародні договори з питань організації та регулювання транспортного процесу та акти міжнародних транспортних організацій; внутрішнє законодавство держав, територією яких проходять транспортні мережі; міжнародні транспортні та торгові звичаї [14, с. 119].

У сучасних умовах першочерговими завданнями України є уніфікація нормативно-правового регулювання суспільних відносин у сфері транспорту України із правовими положеннями Європейського Союзу шляхом реалізації положень Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами з іншої сторони. На основі цього відбувається реалізація заходів стосовно гармонізації національного законодавства до норм права Європейського Союзу. На основі вищезазначених пріоритетів Української держави, беручи до уваги національне законодавство, то до

джерел потрібно відносити ті нормативно-правові акти, які стосуються конкретного змісту міжнародно-правових суспільних відносин.

Практика регламентації правовідносин у договірній формі важлива для держав, оскільки норми міжнародних договорів у більшості правових систем є основним джерелом регулювання питань, які належать до сфери міжнародного приватного права [6, с. 19]. Міжнародні договори досягають такого становища тому, що містять уніфіковані норми, які спеціально створюються для регулювання міжнародних невлadних відносин [15, с. 20].

До міжнародних договорів у сфері міжнародного перевезення вантажів залізничним транспортом необхідно відносити наступні: Угода про міжнародне залізничне вантажне сполучення (надалі – УМВС) від 01.11.1951 р. [16]; Європейська угода про міжнародні магістральні залізничні лінії від 31.05.1985 р. [17]; Конвенція про міжнародні залізничні перевезення (надалі – КОТІФ) від 03.06.1999 р. [18]; 4) Угода між Кабінетом Міністрів України, Урядом Російської Федерації та Урядом Словацької Республіки про перевезення ядерних матеріалів між Російською Федерацією і Словацькою Республікою через територію України від 21.10.2010 р. [19]; Угода між Урядом Республіки Болгарія, Урядом Російської Федерації та Кабінетом Міністрів України про перевезення ядерних матеріалів між Російською Федерацією і Республікою Болгарія через територію України від 27.04.2006 р. [20]; Угода про міжнародне перевезення швидкопсувних харчових продуктів і про спеціальні транспортні засоби, призначені для цих перевезень 01.09.1970 р. (надалі – УПШ); Європейська конвенція про захист тварин при міжнародному перевезенні від 13.12.1968 р.

Проведено стислий огляд основних нормативно-правових актів із вище перелічених. Найпершими уніфікованими актами, що визначали правила міжнародних залізничних перевезень стали Бернська конвенція про залізничні перевезення вантажів 1890 р. та Бернська конвенція про залізничні перевезення пасажирів та багажу 1923 р., пізніше вони були об'єднані в

КОТІФ [18], якою уніфіковано міжнародно-правове регулювання відносин щодо перевезення залізничним транспортом у транзитному, прямому і непрямому міжнародному, прямому змішаному сполученнях, а також передбачено затвердження технічних стандартів та практики прийняття єдиних технічних приписів для сприяння технічній гармонізації в сфері залізничного транспорту, а також встановлено єдину процедуру технічного допуску залізничного обладнання, призначеного для використання в міжнародному залізничному сполученні [20, с. 163]. Україна приєдналася до КОТІФ 5 червня 2003 р.

УМВС [16] являє собою міжнародний договір, укладений у цілях організації перевезень вантажів у прямому міжнародному залізничному сполученні. УМВС у межах діяльності й під егідою Організації співробітництва залізниць [21, с. 157].

УПШ було укладено договірними сторонами з метою забезпечити належні умови збереження якості швидкопсувних харчових продуктів під час їхнього перевезення, зокрема в рамках міжнародної торгівлі. УПШ встановлює вимоги, яким мають відповідати транспортні засоби, якими здійснюватимуть перевезення швидкопсувних харчових продуктів. Норми УПШ застосовуються до всіх перевезень як за наймом або за винагороду, так і за власний рахунок, які здійснюються виключно або залізничним, або автомобільним транспортом, або обома цими видами транспорту, або ж морським транспортом, однак на відстань менше 150 км. Разом з тим вважаємо, що серед вантажів, які при перевезенні потребують застосування заходів захисту можна виокремити не лише харчові продукти. Фармацевтичні препарати, у процесі транспортування, також потребують дотримання особливих температурних режимів і можуть становити об'єкт договору міжнародного перевезення вантажів автомобільним транспортом.

Для країн СНД, крім зазначених угод, норми яких діють сьогодні, чинними є й інші багатосторонні угоди, які перейшли «у спадок»

після розпаду Радянського Союзу (Угода про поділ інвентарних парків вантажних вагонів і контейнерів колишнього СРСР між державами-учасницями СНД; Угода про спільне використання вантажних вагонів і контейнерів власності держав-учасниць СНД).

Досить вагоме значення у якості уніфікаційного акту має Інструкція по актово-претензійній роботі на залізницях держав-учасниць СНД від 26-27.05.1994 р., що встановлює вимоги до формування комерційних актів, правила встановлення розміру фактичної втрати або пошкодження вантажу при залізничних перевезеннях, встановлення маси нетто тощо.

Варто зауважити, що особлива роль у регулюванні міжнародних договорів залізничних перевезень відводиться двостороннім міжнародним договорам з питань міжнародних залізничних перевезень, які укладають між собою держави. Україна не є винятком. В основному у них визначені правила застосування погоджених нормативів, що діють на територіях договірних держав.

Також варто виокремити серед джерел правового регулювання договірних відносин у сфері міжнародного перевезення вантажів залізничним транспортом міжнародні звичаї, зокрема торговельні, адже на практиці саме такі звичаї мають своє застосування при розв'язанні міжнародних економічних спорів. Вони можуть бути частиною національного права (наприклад, норми конвенцій, які інкорпоровані в українському законодавстві) або існувати незалежно від нього (правила Інкотермс) [23, с. 304]. Водночас торговельні звичаї застосовуються за умови, що це не суперечить волі сторін, які укладають зовнішньоекономічний договір.

Також на договірні відносини міжнародного характеру також можуть мати вплив Принципи Міжнародного інституту уніфікації приватного права (Принципи УНІДРУА [24] та принципи Європейського договірного права [24, с. 15]), які мають лише рекомендаційний характер.

Джерелом міжнародного приватного права у деяких державах є також судова і арбітражна практика. Зафіксовані у рішеннях суду погляди суддів на певні питання (судові прецеденти), мають значення для вирішення судами аналогічних питань у майбутньому [6, с. 33]. Однак в Україні судова та арбітражна практика не визнається офіційно джерелом права, хоча судова практика судів загальної юрисдикції показує застосування у якості аргументації власної правової позиції висновків щодо застосування норм права, викладених у постановках Верховного Суду України, що свідчить про зростання ролі судової практики серед джерел правового регулювання.

Висновок. Правове регулювання питань перевезення вантажів залізничним транспортом має диспозитивний характер, що зумовлює значимість договірної регулювання. До джерел правового регулювання договірних відносин щодо міжнародного перевезення вантажів залізничним транспортом слід відносити: міжнародні договори, що стосуються питань перевезення вантажів залізничним транспортом; двосторонні угоди стосовно міжнародних перевезень вантажів залізничним транспортом, укладених між собою державами; міжнародні звичаї; національне законодавство.

Міжнародні конвенції щодо правового регулювання договірних відносин у сфері перевезень залізничним транспортом є фундаментом для уніфікації джерел міжнародно-правового забезпечення договірних відносин у сфері перевезення вантажів залізничним транспортом.

Література

1. Пархоменко Н.М. З'ясування дійсного змісту категорій «форма» та «джерело» права як передумова ефективної реалізації прав і свобод людини і громадянина / Н.М. Пархоменко // «Проблеми реалізації прав і свобод людини і громадянина в Україні»: монографія / кол. авторів; за заг. ред. Н.М. Оніщенко, О.В. Зайчука. – К.: ТОВ «Вид-во «Юридична думка», 2007. – С. 216-236.

2. Дрішлюк А.І. Поняття джерела права та його форми / А.І. Дрішлюк // Юридичний науковий електронний журнал. – 2014. - № 1. – С. 15-19.
3. Корольова Ю.В. Джерела права: багатонімність наукового розуміння та єдність сутності / Ю. В. Корольова // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2015. – С. 10-13.
4. Скакун О.Ф. Теорія права і держави: підручник / О.Ф. Скакун. — [2-ге видання]. — К.: Алерта; ЦУЛ, 2011. — 520 с.
5. Сахнюк В. В. Роль та місце судового прецеденту у системі джерел національного права / В. В. Сахнюк // Young Scientist. – 2017. - № 5.1 (45.1). – С. 119-122.
6. Яновицька А.В. Договір міжнародного перевезення вантажів автомобільним транспортом: дис. канд. юрид. наук: 12.00.03. – Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2016. – 216 с.
7. Мережко О.О. Теорія джерел міжнародного права / О.О. Мережко // Юридичний журнал. — 2009. — № 1. — С. 40-50.
8. Чабан О.М. Джерела міжнародного приватного права / О.М. Чабан // Науковий вісник Львівської комерційної академії. Серія: Юридична. - 2015. - № 2. - С. 374-382.
9. Международные коммерческие сделки / Дыминская Е.Ю., Кибенко Е.Р., Кирвель И.Ю. И др.; [под ред У. Хелльманна, С.А.Балашенко, В.И. Нагнибеди]. — Хмельницкий: Хмельницкий университет управления и права, 2015. — 524 с.
10. Міжнародне приватне право: навч. посіб. / За ред. С.Г. Кузьменка. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 316 с.
11. Фединяк Г.С. Міжнародне приватне право (у запитаннях та відповідях): навч. посіб. / Г.С. Фединяк – К.: Атіка, 2000. – 336 с.
12. Скаридов А.С. Международное частное право: учеб. пособие. – 3-е изд. – СПб.: Изд-во Михайлова В. А., 2000. – 397 с.

13. Кибенко О.Р. Міжнародне приватне право: навч.-практ. посіб. / О.Р. Кибенко. – Х.: Еспада, 2003. – 512 с.
14. Международные коммерческие сделки / Дыминская Е.Ю., Кибенко Е.Р., Кирвель И.Ю. И др.; [под ред У. Хелльманна, С.А.Балашенко, В.И. Нагнибеди]. — Хмельницкий: Хмельницкий университет управления и права, 2015. — 524 с.
15. Фединяк Г.С., Фединяк Л.С. Міжнародне приватне право: Навч.посіб. / Г.С. Фединяк, Л.С. Фединяк. — [2-е вид., допов.] — К., Юрінком Інтер, 2000. — 416 с.
16. Угода про міжнародне залізничне вантажне сполучення (УМВС): Міжнародна угода від 1 листопада 1951 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/998_011
17. Європейська угода про міжнародні магістральні залізничні лінії: Міжнародна угода від 31 травня 1985 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_090.
18. Конвенція про міжнародні залізничні перевезення (КОТІФ) згідно з текстом Протоколу змін від 3 червня 1999 року: Міжнародний договір від 09 травня 1980 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_291.
19. Угода між Кабінетом Міністрів України, Урядом Російської Федерації та Урядом Словацької Республіки про перевезення ядерних матеріалів між Російською Федерацією і Словацькою Республікою через територію України від 21 жовтня 2010 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/998_443.
20. Про приєднання до Конвенції про міжнародні залізничні перевезення (КОТІФ): Закон України від 5 червня 2003 року / Відомості Верховної Ради України. — 2003. - № 39.
21. Міжнародне приватне право. Особлива частина: підручник / за ред. А.С. Довгєрта і В.І. Кисіля. – К.: Алерта, 2013. – 400 с.

22. Столярський О.В. Правове регулювання міжнародних перевезень : навчальний посібник / О.В. Столярський. – К.: Знання, 2012. – 318 с.
23. Юлдашев О.Х. Міжнародне приватне право: Теоретичні та прикладні аспекти / О.Х. Юлдашев. — К.: МАУП, 2004. — 572с.
24. Bonell M.J. The UNIDROIT Principles 2010: An International Restatement Of Contract Law. URL: <http://www.law.georgetown.edu/cle/materials/unidroit/2011.pdf>
25. Principles on Choice of Law in International Commercial Contracts. The Hague Conference on Private International Law, Hague. — 2015. — 81 p.

References

1. Parkhomenko N.M. Finding the true content of categories «form» and «source» of law as a precondition for the effective realization of human and civil rights and freedoms N.M. Parkhomenko // «Problems of realization of human and citizen rights and freedoms in Ukraine»: monography / edit. by N.M. Onishchenko, O.V. Zaichuk. – K.: «Publishing house «Jurydychna dumka», 2007. – PP. 216-236.
2. Drishliuk A.I. The concept of the source of law and its form / A.I. Drishliuk // Legal scientific electronic journal. – 2014. - # 1. – PP. 15-19.
3. Koroliova J.V. Sources of Law: the diversity of scientific understanding and the unity of the essence / J. V. Koroliova // Naukovyi visnyk of Uzhghorod National University. – 2015. – PP. 10-13.
4. Skakun O.F. The Theory of State and Law: manual/ O.F. Skakun. — [2-nd edition]. — K.: Alerta; CUL, 2011. — 520 p.
5. Sakhniuk V. V. The role and place of the judicial precedent in the system of sources of national law / V. V. Sakhniuk // Young Scientist. – 2017. - # 5.1 (45.1). – PP. 119-122.

6. Janovytska A.V. Agreement on the international carriage of goods by road: PhD Diss.: 12.00.03. – Lviv: Lviv National University named after Ivan Franko, 2016. – 216 p.
7. Merezhko O.O. Theory of International Law sources/ O.O. Merezhko // *Jurydychnyj zhurnal*. — 2009. — # 1. — PP. 40-50.
8. Chaban O.M. Sources of private International Law / O.M. Chaban // *Naukovyi visnyk of Lviv Commercial Academy. Series: Legal*. - 2015. - # 2. - PP. 374-382.
9. International Commercial Transactions/ Dyminskaja E.J., Kybenko E.R., Kyrvel Y.J.; [edit. by U. Khellmann, S.A. Balashenko, V.Y. Naghnybedyy. — Khmelnytskyi: Khmelnytskyi University of Management and Law, 2015. — 524 p.
10. Private International Law: manual / Za red. S.Gh. Kuzjmenka. – K.: Center for Educational Literature, 2010. – 316 p.
11. Fedyniak Gh.S. Private International Law (Questions and answers).: manual / Gh.S. Fedynjak – K.: Atika, 2000. – 336 p.
12. Skarydov A.S. Private International Law: manual – 3rd edition – SPb.: Publishing house of Mykhailov V. A., 2000. – 397 p.
13. Kybenko O.R. Private International Law: manual / O.R. Kybenko. – Kh.: Espada, 2003. – 512 p.
14. International commercial transactions / Dyminskaya E.Yu., Kibenko E.R., Kirvel I.Yu. And etc.; [edited by W. Hellmann, S.A. Balashenko, V.I. Nagnibedi]. - Khmelnytsky: Khmelnytsky University of Management and Law, 2015. - 524 p.
15. Fedyniak G.S., Fedyniak L.S. Private International Law: Manual. / G.S. Fedyniak, L.S. Fedyniak. — [2-nd edition,] — K., Jurinkom Inter, 2000. — 416 p.

16. Agreement on international rail freight traffic (IMMD): International agreement of November 1, 1951 [Electronic resource]. - Resource access mode: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/998_011
17. European Agreement on International Trunk Railways: International Agreement of 31 May 1985 [Electronic Resource]. - Resource access mode: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_090.
18. Convention on International Carriage by Rail (COTIF), in accordance with the text of the Protocol of Amendments of 3 June 1999: International Agreement of May 09, 1980 [Electronic Resource]. — Resource access mode: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_291.
19. Agreement between the Cabinet of Ministers of Ukraine, the Government of the Russian Federation and the Government of the Slovak Republic on the Transport of Nuclear Materials between the Russian Federation and the Slovak Republic through the territory of Ukraine dated October 21, 2010 [Electronic Resource]. - Resource access mode: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/998_443.
20. Concerning the ratification of the Convention on International Carriage by Rail (COTIF): Law of Ukraine of 5 June 2003 / Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine. - 2003. - No. 39.
21. Private International Law. Special part: textbook / ed. A.S. Dovgert and V.I. Kysil - K.: Alerta, 2013. - 400 p.
22. Stolyarsky O.V. Legal regulation of international transportation: manual / O.V. Stolyarsky - K.: Knowledge, 2012. - 318 s.
23. Yuldashev O.H. Private International Law: Theoretical and Applied Aspects / O.H. Yuldashev - K.: MAUP, 2004. - 572p.
24. Bonell M.J. The UNIDROIT Principles 2010: An International Restatement Of Contract Law. — Available from: <http://www.law.georgetown.edu/cle/materials/unidroit/2011.pdf>

25. Principles on Choice of Law in International Commercial Contracts. The Hague Conference on Private International Law, Hague. — 2015. — 81 p.